

Merhaba

gazetesinin her **Çarşamba**
okurlarına armağanıdır.

KADEMİK

Sayfalar

Hazırlayanlar: **M. Ali UZ - Serdar CEYLAN**
maliz@merhabagazetesi.com.tr • srceylan@hotmail.com

MAYIS AYI GÜNDEMİ

ÖZEL SAYISI - 2 -

**75. YAŞ KONYA YAZILARI: 5
BUGÜN, 14 MAYIS 2014, ÇARŞAMBA...**

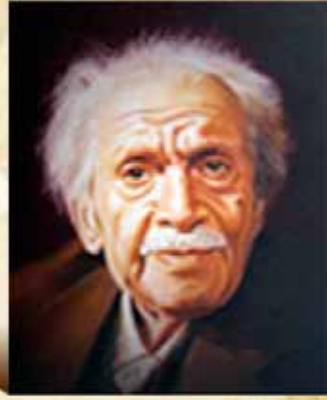
Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU

**DANDANEKANDAN VİYANA KAPILARINA VE
TÜRK DÜŞMANLIĞININ SEBEPLERİ ÜZERİNE**

Mehmet Ali UZ

**XIX. ASIRDA FİKİRLERİ İLE
BATILI, DUYGULARI İLE YERLİ
BİR YENİLİKÇİ ŞAİR:
ZİYA PAŞA**
Ali IŞIK

**HATTAT HAMİD
(1893-1982)
Hüseyin ÖKSÜZ**

Prof. Dr.
Saim SAKAOĞLU

75. YAŞ KONYA YAZILARI: 5

BUGÜN, 14 MAYIS 2014, ÇARŞAMBA...

Bugün, 14 Mayıs 2014 Çarşamba... Siyasetle yakından ilgilenenlerin kolayca hatırlayabileceği bir gün... Bizim yazılarımız siyasetsiz olduğu için başka bir konuya eğileceğiz. Hangi konuyu ele alalım derken aklıma çok özgün bir fikir takıldı: 'Ayların 14. günlerinin özel birer anlamı var mıydı?' Şöyle bir düşündüm, varmış meğer. 14 Martları, doktor olan kızımızla damadımızın gününü kutlamak için unutmuyoruz. Son yıllarda yeni bir tüketim çılgınlığının kapısını açan Sevgililer Günü de şubatların 14. gününde kutlanmıyor mu? Derken, 14 Mayıs'ın yani bugünün yazısı için bilgisayarın başına oturunca, 'Hele bir bakayım, bu 14'ü de kimler kapatmış?' dememe kalmadı, eczacı dostlarımızı karışımıza çıkıverdiler.

Derken 14 ocak ile 14 nisanların boynu bükük kaldığını gördüm. 'Hele şunlara da bir şeyler bulayım bari...' derken bizim apartman görevlimiz kapı zilimizi çalmasını! Meğer 14 nisanlar da, eski adıyla Kapıcılar Günü imiş. (Artık bundan sonra 'Apartman Görevlileri Günü' olarak kutlanılmalı.) Haziranı maziranı aramaktan vaz geçtim, bütün on dörtler kapatılmış..

Biliyorum, başlıktaki 14 Mayıs, siyaset tarihimizin önemli günlerinden birini ifade ediyor, ama biz yazdığımız köşelerin hiçbirinde siyasete dokunmadık, nasıl olsa herkes yazıyor, bize bir şeycikler kalmıyor! Biz de kendi alanımızda dolaşıp duralım. Acaba benim eski 14 Mayısla-

rımda neler yapmışım, şöyle bir eski defterleri karıştırıvereyim dedim.

Uzun ince bir; İstanbul, Tokat, Sivas (askerlik) ve Erzurum yıllarımdan sonra, 22 Eylül 1959 tarihinde üniversite sınavlarına girmek için ayrıldığım Konya'ya, 29 yıl sonra, 28 Eylül 1988 tarihinde dönmüştüm. İşte o yıldan sonraki 14 mayıslarımdan bazı kültür notları... Bir iki de farklı notu görebilirsiniz.

14 Mayıs 1994: Türk Kültüründe At ve Atçılık Uluslar Arası konulu toplantı (11-14 Mayıs) için İstanbul'dayım. Topluca Göztepe'den Zeytinburnu'na geçiliyor. Ben, Sahhaflar Çarşısı'nı dolaştıktan sonra öğle yemeğimi komşu lokantada yiyorum. (Öğrencilikten kalma alışkanlık). Beyoğlu'na çıkıyorum, dost ve kardeş [M.] Sabri Koz'a uğruyorum. Akşam yemeği topluca Ömür'de... Güzel bir yemektir.

14 Mayıs 1995: Kurban Bayramı'nın beşinci günü ve de Pazar...

14 Mayıs 1996: Doktora öğrencim Seyit Emiroğlu ile tezi üzerinde çalıştık. 23.30 otobüsüyle, Çanak-kale'deki bir toplantıya katılmak için yola çıkıyorum: Karşılaştırmalı Edebiyat Araştırmaları Sempozyumu II (16-18 Mayıs, Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlüğü).

14 Mayıs 2001: Niğde'de, Atatürk ve Türkçe konulu bir konferans verdim.

14 Mayıs 2004: Yüksek lisans öğrencilerimin pek azı gelince dersi-

mizi odamda işledik. Öğleden Sonra Halk Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin kütüphanesinde çalıştım. Gece, Ali Berat Alptekin ile, bir öğrencimin öğretmen olarak görev yaptığı Bosna Hersek Mahallesi'ndeki Ertuğrul Gazi İlköğretim Okulu'nun gecesinde idik.

14 Mayıs 2005: 13.00'te, Esnaf Dernekleri Salonu'nda bir konferansı dinledim. 22.00'de, KTV'de Türkçe konulu canlı yayının konuğu idim.

14 Mayıs 2006: Konyalı kültür insanlarıyla her ay bir evde gerçekleştirdiğimiz kültür toplantısı bu gece bizde... (Küçük kızım, hanımların 'altın günü'nden kinayeli olarak, 'babamın altın günü' der. Oysa bizim toplantımızda altın gibi sözler gündemimizi oluşturur.)

14 Mayıs 2007: Dört gündür İzmir'de idim, 07.30'da Konya'ya indim. Bir konferans sebebiyle dersler askıya alınmış. 14.00'te, Av. Özgen Küçükkonar ve Gazeteci İhsan Kayseri ile ÜNTV için çekim yapıldı. [Akşam, torunum Güven Üstün'ün ilk yürüyüşlerini seyrettik. Doğumu: 10 Nisan 2006]

14 Mayıs 2008: 06.00 Konut'uyla Ankara'ya hareket. 11.00'de Türk Dil Kurumu'nun 15 günlük yürütme kurulu toplantısında idim.

14 Mayıs 2009: Uluslararası Dokuma Kongresi'nin açılışına katıldım, tabii sergiyi de gezdik. Gelmişken ÜNTV'de de bir çekim yapıverdik. *Konya Ağzı* kitabımın tasbihlerini yapıyorum. [Basımı 2012]

14 Mayıs 2010: 20.00'de, Ticaret Odası Salonu'nda, Konya Lisesi Mezunlarından öğretmen Ahmet Alıcı'nın konserinde idim.

14 Mayıs 2011: Karaman'dayım. 2. Uluslararası Türkçe Konuşan Öğrenciler Kongresi'nde oturum başkanlığım var. Atatürk

Üniversitesi'nden öğrencim, bürokrat Dr. Mehmet Kahraman ile bir müze evini ve Yunus ile ilgili yerleri geziyoruz.

14 Mayıs 2012: Kömen'de Hüseyin Bilgiç ile dil yazılarını tanyoruz. *Karaca Oğlan Der ki...* için yanlış-doğru cetveli hazırlıyoruz. Zeki Oğuz'dan, benim için hazırlanan ÇALI dergisinin özel sayısından 35 adet satın aldım. [Akşam yemekte, küçük damadım Yrd. Doç. Dr. Aydın Üstün'ün Estonyalı hocasını yemeğe aldık.]

14 Mayıs 2013: 14.00'te, Konya Türk Ocağı'nda, Atatürk Üniversitesi'nden öğrencim, Selçuk Üniversitesi eski öğretim üyelerinden Prof. Dr. Pakize Aytaç'ın konferansını dinledim.

14 Mayıs 2014 (Bugün): Bir ay önce, 14 Nisan 2014 Pazartesi günü yazdığım bu yazımı okuyor olacağım! Bir değişiklik olmazsa bugün Ereğli'de konuşacağım.

Bunlar, benim 14 Mayıs'lara ait kültürle ilgili notlarım. Bakarsınız bir gün de, mesela başka bir şanslı günleri hatırlayabiliriz.

NOT: Bir yazımda da, gençlik yıllarımdan bir günüyle karşınıza çıkabilirim.

Mehmet Ali UZ

DANDANEKANDAN VİYANA KAPILARINA VE TÜRK DÜŞMANLIĞININ SEBEPLERİ ÜZERİNE

Dandanakan Zaferi

Oğuz Türkleri'nin hayatlarının en büyük dönüm noktasını, 23 Mayıs 1040 yılında cereyan eden Dandanakan zaferi teşkil eder.

Bazı tarihçilere göre, Malazgirt ve İstanbul'un fethinden sonra en büyük zafer, Dandanakan zaferidir. Bazılarına göre de, Malazgirt ve fethi hazırlayan sebeplerin başında gelmesi itibariyle Dandanakan, hem Malazgirt ve hem de İstanbul'un fethinden daha büyük bir olaydır. Eğer bu savaş mağlubiyetle neticelenmiş olsa idi, acaba otuz bir yıl sonra, bir Malazgirt zaferi kazanılabilir miydi, bu son derece şüphelidir. Dandanakan herşeyden önce Malazgirt'in yolunu açmıştır.

Gazneliler'in en güçlü dönemi, Hindistan'a on yedi sefer yapan ve

oraya İslâm'ı sokan Sultan Mahmut devridir. Bu bakımdan hizmeti büyüktür. Oğuzlar'ın ise bu dönem, Horasan'da yurt edinme çabası içerisinde oldukları bir devreye rastlar.

Gerek Sultan Muhmud ve gerekse oğlu Sultan Mesut zamanında Oğuzlar'la aralarında sert mücadeleler olmuşsa da son mücadele, 23 Mayıs 1040 tarihinde Dandanakan Meydan Savaşı'nda olmuştur.

Selçuk Bey'in oğlu Mikail Bey, bir akında ölmüş, kardeşi Arslan Bey ise, Gazneli Mahmud tarafından hile ile esir edilerek bir kaleye hapsedilmiştir. O zaman Selçukluların başında Çağrı ve Tuğrul Beyler vardır. Bunlar üst üste yaptıkları akınlarla ünlerini artırmış birlik ve beraberliği tesis etmeye başlamışlardır.

Büyük bir devlet kurulabilmesi Horasan ve civarının alınmasına bağlıdır. 1038 yılında Rey ve Nişabur iki kardeş tarafından zapt edilir. Bundan sonra toplanan kurultay, Tuğrul Bey'i hükümdar seçer, Nişabur da başkent yapılır. Tuğrul Bey adına ilk hutbe de burada okunur.

Horasan'ın Selçuklular tarafından zaptından sonra, Sultan Mesut'un kumandanının mağlubiyeti üzerine sultanın bizzat kendisi, Tuğrul Bey'in üzerine gidip Horasan'ı Selçuklulardan temizlemek ve onları yeniden steplere sürmek üzere, büyük bir ordu ile harekete geçer.

İki ordu arasında büyük bir nispetlilik vardır. Harp divanında sert münakaşalar olur;

Tuğrul Bey çekilmeyi, Çağrı Bey

ise, hemen saldırmayı teklif eder. Çağrı Bey'in teklifi kabul edilir. Bu savaş her iki taraf için de bir ölüm kalım savaşıdır. Kaybedenin sonu olacaktır. Nitekim öyle de olmuştur.

50 bin asker ve 3 bin file karşı, ağırlıkları geriye gönderilmiş, 16 bin Sulçuklu süvarisi Gazne ordu-suna saldırır. İki ordu savaşa savaşa Dandanakan'na gelip savaş nizamına girerler. Şiddetli çatışmalar sonunda, mağrur Gazne hükümdarı bütün ağırlık ve hazinelerini savaş alanında bırakarak kaçmak mecburiyetinde kalır.

Arslan Bey Gazneli Mahmut'un elinde esirkin, yakınlarına şu haberi göndermiştir: **"Hükümdarlık elde etmeye çalışınız, sizi on defa yenseler bile ümitsizliğe düşmeyiniz ve fikrinizden dönmeyiniz. Çünkü bu hükümdar kul, yani köle oğludur. Soyu soppu yoktur ve zâlimdir. Onun için hükümdar kalmayacaktır ve sizin elinize düşecektir."** Arslan Bey, hile ile esir edilmesini bir türlü hazmedemez. Mutlaka intikamının alınmasını ister. Sanki onun bu hükmü, Arslan Bey'in değil de, tarihin hükmüdür, aynen tecelli eder.

Arslan Bey'in dediği çıkmış ve asil bir soydan gelen Selçuklular bu savaşta Arslan Bey'in intikamını almakla kalmamış, şeref ve şanla dolu bin yıl sürecek bir cihan imparatorluğunun da temelini atmışlardır.

Bu zaferle, yıllardan beri fâsib bir daire içerisinde çırpınan bir aşirete, Anadolu dahil, üç kıta ve yedi denizin kapıları açılmış, yeni bir Türk Cihan Hakimiyeti Mefkûresinin de fiili imkânları hazırlanmıştır.

Tuğrul Bey, aynı zamanda dünya hakimiyetinin manevî müjdesini de büyük veli, Baba Tahir'den alarak, ardı arası kesilmeyen fütûhatlarına devam etmiştir.

Hamdullah Kazvinî, İslâm devletleri arasında bir mukayese yaparak, Selçuklu devletinin niçin daha başarılı olduğunu şöyle açıklar: **"İslâm hanedanlarının çoğu bir ayıpla malûdür. Emeviler Haricilik ve zındıklık ile, Abbasiler İtizal ile, Gazneliler menşe'leri dolayısıyla hakir olmakla kurludurlar. Halbuki Selçuklular bütün bu illetlerden uzak, temiz ve dindar Müslümanlardır, halka şefkat bunların müm-taz vasfıdır."**

Sanki Oğuz soyundan gelen her hükümdarda soy ve ruh asaleti yeniden teessüs eder. Bu bakımdan onların kuru bir asalet ve cihangirlik iddiaları yoktur. Bazı Türk fikir adamlarının Türk toplumunun bir kaç asırdan beri gerilemesini, Oğuz soyunun yönetimden uzaklaşmasına bağlamaları, son derece manidar değil midir?

Ali İŞİK

XIX. ASIRDA FİKİRLERİ İLE BATILI, DUYGULARI İLE YERLİ BİR YENİLİKÇİ ŞAİR:

ZİYA PAŞA

Tanzimat devri yazar, şair ve devlet adamlarından olan Ziya Paşa'nın asıl ismi Abdülhamid Ziyâüddin'dir. 1825'te İstanbul'da doğdu. İlk ve orta öğreniminin bir bölümünü Süleymaniye'deki Edebiye Mektebi ile Beyazıt Rüştüyesi'nde yaptı. Bir taraftan Arapça ve Farsçayı öğrenirken, diğer taraftan da eline geçen divanları okudu. Hatta divan şiirleri yazmaya başladı. 30 yaşına kadar Sadaret Mektûbî Kalemî memurluğunda bulundu. 1855'te Reşid Paşa'nın yardımı ile Mâbeyn Üçüncü Kâtibi oldu. Bu arada Fransızca'yı öğrendi ve Fransızcadan eserler tercüme etmeye başladı. Fransızca ve bu sayede elde ettiği Fransız kültürü, Ziya Paşa'nın şahsiyetini değiştirdi.

Sultan Abdülaziz Han tarafından Âli Paşa sadrazamlığa atanınca saraydan uzaklaştırdı. Evvelâ Zaptiye Müsteşarlığı'na tayin edildi. Buradan da mutasarrıflık vazifesiyle Kıbrıs'a gönderildi. Bilahare Meclis-i Vâlâ Azalığına tayin edildiğinden tekrar İstanbul'a döndü. Daha sonra Amasya ve Canik Mutasarrıflıklarında bulundu. Birinci Meşrutiyetin ilanına çalışan Yeni Osmanlılar Cemiyetine üye oldu. Namık Kemal'le birlikte

Paris'e kaçtı. 1868'de Londra'da, Namık Kemal ile Hürriyet Gazetesi'ni çıkardı. Sultan Abdülaziz Han'ın tahttan indirilip şehit edilmesinden sonra, yurda döndü ve Maarif Müsteşarı oldu. Sultan İkinci Abdülhamid Han devrinin ilk yılında, Kânun-i Esasî Encümeni Azalığı yaptı. Vezir rütbesiyle Suriye ve Konya Valilikleri vazifesinde bulundu. Adana'da valiyken, 17 Mayıs 1880'de vefat etti. Kabri oradadır.

Ziya Paşa, istikrarlı, sistemli bir fikir adamı değildi. Devamlı değişen, zikzaklar çizen bir karaktere sahipti. Bilhassa fikrî yönden batı tesiri altında kaldı. Kendisinde, Fransız filozofu J.J. Rousseau (Russo)'nun tesiri çok fazlaydı. Fikrî bakımdan bu tesirlere rağmen, divan edebiyatı geleneğinden kopmadı. **Harabat** isimli antolojisi, eski geleneğin en güzel örneğidir. Hatta bu eserindeki eskiye bağlılığı sebebiyle, yakın arkadaşı Namık Kemal'in, sert hücumuna maruz kaldı. Bununla beraber, Ziya Paşa, bir divan şairi olamadı. Divan edebiyatına karşı sevgi duyup ve bu alışkanlığı devam ettirmekle beraber; hak, adalet, ilerleme gibi siyasî ve sosyal konuları işleyen, savunan şiirleri de vardır.

Mevki ve makam hırslısı olan Ziya Paşa; makale, şiir, hiciv, antoloji ve edebiyat tarihi türlerinde eserler yazdı. Mizah edebiyatının meşhur simaları arasına girdi. Nazım şekli, vezin ve dil olarak eskiye bağlı kaldı. Şinasi'den beri gelen yeni sanat ve dil görüşlerini savundu, Fakat:

*“Çıktıkça lisan tabiatından,
Elbette düşer fesâhatından”*

sözünü söylemekten kendini alamadı. Bu arada; hece vezni ve sade dille bir de türkü yazdı. Nesirlerinde dili açık ve sadedir. Konuşma diline yakın olmaya çalıştı. Yine makalelerinde siyasî ve sosyal konuları işledi. Anadolu'nun değişik yerlerinde idarecilik yaptığından, tenkitleri gözlemlere dayanıyordu. Bu bakımdan tesirli oldu. Büyük bir lügat ve gramer noksanlığından dertlidir, Fakat bu konuda önemli bir çalışması yoktur.

Başlıca eserleri:

1. Zafernâme (nazım-nesir karışık hiciv), Mizah edebiyatının önemli bir eseri sayılır.

2. Harabat (3 cilt), Arapça, Farsça ve Türkçe şiirler antolojisi.

3. Eş'ar-ı Ziya (şiirleri), Külliyyet-i Ziya Paşa ismiyle Süleyman Nazif tarafından tekrar basılmıştır.

Tercümelere:

1. Viardot'tan, Endülüs Tarihi'ni;

2. Cheruel ile Lavallee'den, Engizisyon Tarihi'ni;

3. J.J. Rousseau'dan Emil'i;

4. Moliere'den Tartuffe'ü tercüme etmiştir.

İçerik Değiştiren Klasik Şiir

Ziya Paşa, Klasik şiirimize meftunluğu sebebiyle bu şiirimizin nazım şekillerini kullanmayı sürdürüp Namık Kemal'in acımasız hücumlarına maruz kalsa da onun çoğu şiirlerinde konu tamamen toplumsaldır. Onun bireysel konulardan çok toplumsal konulara yönelmesi zamanına göre oldukça önemli bir gelişmedir. İşte farklı nazım şekillerinden iki örnek:

Gazel

*Diyâr-ı küfrü gezdim beldeler kâşâneler
gördüm
Dolaşım mülk-i İslâm'ı bütün virâneler
gördüm*

[Gezdiğim küfür diyarında
hep düzenli beldeler, köşkler
gördüm; dolaştığım İslâm top-

Ziya Paşa (1825 - 1880)

raklarında ise hep viraneler gördüm.]

*Bulundum ben dahi Dârü'-ş-şifâ-yı Bâb-ı
Âlî'de
Felâtun'u beğenmez anda çok divâneler
gördüm*

[Yüce kapı (hükümet) denilen akıl hastanesinde ben de bulundum; orada eski Yunan düşünürü Eflatun'u beğenmeyen nice deliler gördüm.]

*Huzûr-ı küşe-i meyhâneyi ben görmedim
gitti
Ne meclisler ne sahbâlar ne işrethâneler
gördüm*

[Ne eğlence yerleri, ne eğlenciler, ne içkiler gördümse de, meyhane köşesinin huzurunu hiçbirinde görmedim, gitti.]

*Cihân nâmındaki bir maktel-i âme yolum
düşdü
Hükûmet derler anda bir nice salhâneler
gördüm*

[Cihan adındaki mezbahaya yolum düştü; orada hükümet dedikleri yerde pek çok tabutluklar gördüm.]

*Ziyâ değmez humarı keyfine meyhâne-i
dehrin
Bu işretgehde ben çok durmadım ammâ
neler gördüm*

[Ziya, dünya meyhanesinin (hükümetin) verdiği zevk, mahmurluğuna değmez; bu meyhane de çok durmadım ama neler gördüm neler...]

Terkib-i Bend, 9. Bend'den:

[Paris'te yazılmış 12 bentlik bir manzumedir. Doğu ve Batı-

dan edinilmiş fikirleri dağınık fakat düzgün ve sağlam hikmetler şeklinde veren bu uzun şiir, Ziya Paşanın en çok sevilmiş, ezberlenmiş, atasözü gibi dillerde dolaşmış beyitleriyle doludur. Bu eser, Bağdatlı Rûhî'nin Terkib-i Bend'i ile birlikte toplumsal eleştiri ve hikmetler bakımından edebiyatımızın şaheserleri sayılabilir.]

*Pek rengine aldanma felek eski felektir
Zirâ feleğin meşreb-i nâsâzî dönektir*

[Parlaklığına aldanma, felek eski felektir; zira döneçlik feleğin uygunsuz meşrebidir.]

*Ya bister-i kemhâda ya virânedede cân ver
Çün bây u gedâ hâke beraber girecektir*

[İster ipek döşekte isterse virânedede can ver, fark etmez; çünkü zengin ve fakir toprağa aynı şartlarda girecektir.]

*Allah'a sığın şahs-i halîmin gazabından
Zira yumuşak huylu atın çiftesi pektir*

[Yumuşak huylu kimsenin gazabından Allah'a sığın; zira yumuşak huylu atın çiftesi yamandır.]

*Yaktı nice cânlar o nezâketle tebessüm
Şîr'in dahi kasdetmesi cânâ gülerektir*

[O incelikle güler yüzler nice canları yaktı; aslan da cana gülerek kasteder.]

*Bed-asla necâbet mi verir hiç üniforma
Zer-düz palan ursan eşek yine eşektir*

[Aslı kötü olana giydiği üniforma hiç yükseklik verir mi? Zira sırtına altından palan vursan, eşek yine eşektir.]

*Bed-mâye olan anlaşılır meclis-i meyde
İşret güher-i âdemi temyîze mihenktir*

[Kötü maya, içki meclisinde anlaşılır; içki içme, insanın cevherini ayırt etmede mihenk taşı gibidir.]

*Nâdanlar eder sohbet-i nâdanla telezzüz
Divânelerin hemdemi divâne gerektir*

[Aşağılık insanlar aşağılık sohbetlerden hoşlanırlar; deliye deliden dost gerektir.]

*Milyonla çalan mesned-i izzette ser-efrâz
Birkaç kuruşu mürtekinin câ-yı kürektir*

[Büyüklik derecesinde başını yükseltenler çok çalanlardır; birkaç kuruş rüşvet alanın cezası kürektir.]

*İmân ile din akçedir erbâb-ı gınâda
Nâmus u hamiyet sözü kaldı fukarada*

[Zenginlerin dini, imanı paradır; namus ile vatani milleti kollama sözü sadece fakirlerde kaldı.]

KAYNAKÇA:

- Göçgün, Doç. Dr. Önder, Ziya Paşa'nın Hayatı, Eserleri, Edebî Şahsiyeti ve Bütün Şiirleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 737, Ankara, 1987.
- Kabaklı, Ahmet, Türk Edebiyatı, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1973, C. II.
- Tanpınar, Prof. Ahmet Hamdi, 19 uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi, Çağlayan Kitabevi, Ankara, 1967, Üçüncü Baskı.

HATTAT HAMİD

(1893-1982)

İnsanlar doğarlar, takdir edilen ömrü yaşarlar ve ölürlür.

Fakat maddi bedeni toprak olup ta kıyamete kadar yaşayanlar vardır. Bunlar, san'atkarlar, gönül ehli aşıklar ve ilim erbabı kimselerdir. Hz. Hadimi'nin :

*"Kamil odur ki koya her yerde bir eser
Eseri olmayanın yerinde yeller eser"*

beyti bunu ne güzel anlatır.

İşte bu insanlardan biri de Hz. Mevlana efendimiz; Yediyüz küsur yıldan beri insanlar Ona akın akın geliyorlar. Gelenlere sanki para-pul, makam-mevki mi dağıtıyor? İnsanlar Dünya'nın her yerinden, soğukta-sıcakta, yazda-kışta durmadan geliyorlar. Peki, çeken nedir? Samimiyetle, ihlasla ve san'atla söylenen ilahi kaynaklı mesajlar. Söylendiği günden beri yepyeni ve tap-taze... Yüzyılları aşan mesajlar.

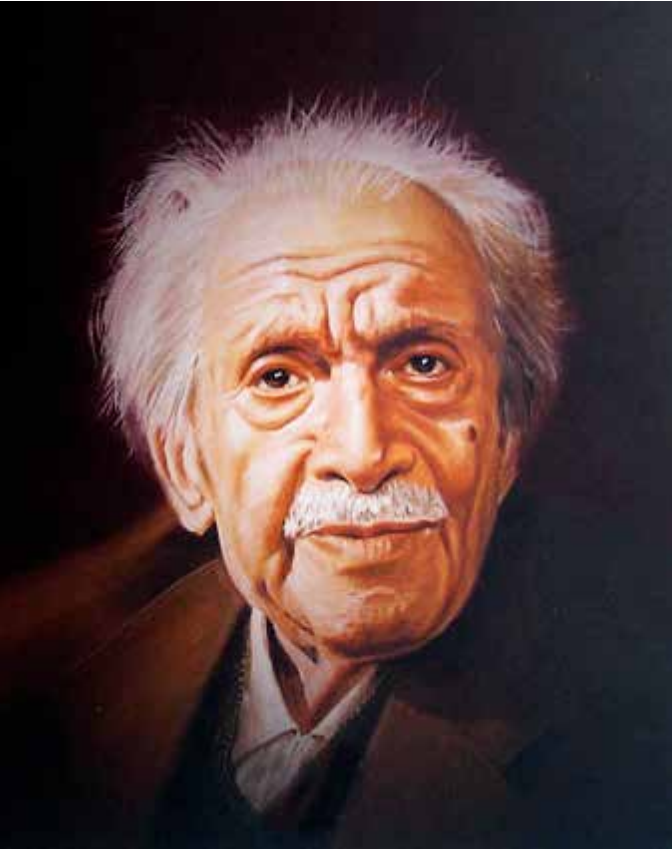
İşte hattatlar da böyle. Eserleriyle asırlar boyu yaşayan san'atkarlar...

Hattat Hamid, Hz. Ali Efendimizle başlayan ve bindörtü yüz yıldan beri devam edegelen hattatlar silsilesinin son büyük halkası olmuştur.

Hattatlarımız arasında Dünya'da en çok bilinen, adı İslam Alemini de aşmış iki hattatımızdan biri Hafız Osman, biri de Hattat Hamid'tir.

Hattat Hamid Rumi 1309, Miladi 1893 te Diyar-ı Bekir'de kasap Zülfikar Ağa'nın üçüncü oğlu olarak Dünyaya gelir. Hamid daha küçük yaşlarda yazısının güzelliğini fark ettirmiş, hocası Mustafa Akif Beyin takdirini kazanarak ilk hat derslerini ondan almıştır.

Hukuk tahsili yapmak üzere

Hattat Hamid Aytaç (1893-)

İstanbul'a gelen Hamid, babasının vefatı üzerine tahsilini yarıda bırakır. Kendi geçimini sağlamak mecburiyetinde kalır. O devrin büyük hattatları Hacı Nazif Bey (1846-1913), Reîs ül Hattatîn Hacı Ahmet Kamil Efendi (1861-1941), Talik nüvis Hulûsi Efendi (1869-1940), Tuğrakeş İsmail Hakkı Altunbezer (1873-1946) ve Neyzen Emin Dede Efendi'lerden meşk usulüyle olmasa da müzakere yoluyla istifade etmiştir. Hamid'in İstanbul'da ilk hocası Erkân-ı Harbiye Matbaası serhattatı Hacı Nazif Bey'dir. Hamid Bey bazı yazılarının imzalarında (min telâmîzi Elhac Nazîf) ibaresiyle bunu belirtmiştir.

Nadir kimselere nasib olan, daha doğrusu Allah'ın bir ihsanı olarak verilen "gördüğünü aynen tersim etme istidadı" sayesinde san'atında büyük mesafeler kattı. Fakat o günün devasa hattatlarına kedini kabul ettirmesi pek de kolay olmadı.

Mustafa Rakım'ın H. 1223 tarihli muhteşem bir sülüs Fatiha'sı vardır. Bu şaheser yazı sonradan Irak kralı Faruk'a intikal etmiştir. 1958 de Kral Faruk'un da öldürüldüğü isyan ve kargaşa sonunda bu Fatiha'nın kaybolduğu ve izine bir daha rastlanamadığını biliyoruz.

İşte Hamid Bey bu Fatiha'yı 122 yıl sonra büyük bir maharet ve titizlikle takliden yazmış. Genç Hamid bu şaheseri yazdığıda otuz yaşlarındaydı. Bunu gören büyüklerinden biri, yazıyı görünce çok beğenir ve **"Hamid evladım bugün hattatların da bulunacağı bir toplantı var. Beraber gidelim de bu Fatiha'yı**

Hattat Hamid Aytac

da orada gösterelim" der. Beraber giderler. Sohbet esnasında o zat **"- Efendiler, şöyle bir Fatiha Suresi var bir bakın"** der ve oradakilere uzatır. Elden

Hattat Hamid'in yazdığı Fatiha suresi

ele bakarlar. Çok beğenirler. Rakım'ın Fatiha'sı olduğunu büyük takdirlerle belirtirler. İşte O zat **"- Efendiler, sizlerin beğenip takdir ettiğiniz, Rakım'ın dediğiniz bu yazıyı Rakım değil, işte bu genç Hamid yazmıştır"** deyince Fatiha'yı elinde tutan zat şaşkınlığından yazıyı yere bırakıvermiş. Ama Hamid de oğünden itibaren kendini ka-

bul ettirmişir.

Bu Fatiha'nın aslı merhum Musa Topbaş Efendide idi. Yetmişli yıllarda bu Fatiha o günün en iyi tekniği ile Ajans-Türk Matbaasında basıldı. Bizler de bu sayede bu şaheseri görme bahtıyarlığına eriştik. Bu baskılardan birkaç tane satın aldım. (boyu 35 cm. Aslı, 49 cm) Hocama götürdüm gösterdim. Pek hoşlandı, biraz o günlere gitti geldi... **"Evladım bu eserimin tashihini altı ayda yaptım. İnce fırça ve adese (büyütec) ile altı ayda bitirdim"** dedi.

Artık durmadan, bıkmadan, doymadan kalemle hatla geçen bir ömür... Doksan yılın seksen yılı yazmakla geçen bir ömür... Bu hayatta neler geldi, neler geçti.

Şişli Camii'nin yazıları Hamid Bey'indir. Tac kapusunda ki müsenna celi sülüs ile Tevbe Süresinin 18. ayetinin yazılış hikayesini kendisi şöyle anlatır: **"Ayet-i kerimeyi üçgen şekilde müsenna olarak tasarladım. İstif epeyce otaya çıktı. Fakat üst kısımda (lamelifleri) bir türlü yerleştiremedim. Sonra lambayı söndürüp arkama yaslandım. Ellerimi göğsümde kavuşturup, gözlerimi kapadım. Öylece bir müddet durdum. Uyku ile uyanıklık (yekaza) arasında bir anda lamelifleri yerleşmiş olarak gördüm. Heyecanla uyandım ve istifi tamamladım"**

Ali Ulvi Kurucu'nun "İlham geliyor mucizelerden bu dehaya" mısraı ne kadar uygun.

Şişli camii Taç Kapısı yazısı, Tevbe suresi, A.18

Hamid'in güzel bir celi sülüs istifi Rahman suresi A.26,

İstanbul'da ve Anadolu'nun çeşitli camilerinde yazıları vardır. Şişli Camii, Eyüp Camii, Fındıklı Camii, Ankara Kocatepe Camii, Çanakkele Çan Camii. Konya'daki camilerden Kapu Camii mihrab yazısı, Erenköy Camii mihrab yazısı, Kadınhanı'da Topbaşlar ailesi tarafından yaptırılan caminin bütün yazıları ve koleksiyonlarda binlerce yazılar...

Üstad şair Ali Ulvi Kurucu bir şiirinde şöyle diyor.

.....

*Cennetlerin ufkunda o meşhur Hafız Osman
Didara mülâki yazıyor "Hazreti Kur'an"*

*Rakımla Yesari yaşıyor vecd ile hala
Altınla değil nurla yazılmış yazılarla..*

*Sami ve Şefik Bey gibi üstaplara ait
Şahane celiye hız vermede HAMİD*

*Her levhası göklerden inen bir ulu mahya
İlham geliyor mucizelerden bu dehaya,*

*Atide nesiller Onu üstad bilecekler
Takdir ederek namını yad eyleyecekler.*

Hattat Hamid hakkında kitaplar yazılmış, panel ve anma programları düzenlenmiş, Üniversitelerde hakkında lisans tezleri yapılmıştır.

İki adet Kur'an-ı Kerim, elif cüzleri, dua ve ezkar kitapları, kitap başlıkları, isimlikler, kitabeler, yerli ve yabancı devlet riceline yazılan çeşitli yazılar.

Yahya Kemal Beyatlı da bir şiirinde Hamid'le ilgili şu kıt'aları yazmış:

*O yerler işte Bağdat, işte Âmid
Bugün her şüleden mahrum camid*

*O yerlerden gelen son yolcu: Hamid
Haberdar olmaz olmuş maveradan.*

*Bu manzûmeyle ey üstad-ı hoşkâm
Ali'den doldurup iksir-i ilham
Leb-i uşşaka sundun öyle öyle bir câm
Ki yoğrulmuş türab-ı Kerbela'dan!*

(Hattat Hamid Aytaç Kitabı. 2002)

Burada bir hatıramı nakletmek isterim; Hocama dersimi götürdüğüm birgün duvarda bir yazı gördüm. Orada şöyle diyor-du "Talebelerime! Hayat şartlarının zorluğundan her ders yüz liradır" Meşkime baktı bitirdi. Ben, "Hocam duvarda bir yazı gördüm, ben de dahil miyim?" dedim. "Hayır evladım estağfirullah. Her gelen ders almak istediğini söylüyor benden (Rabbiyessir)i alıyor, bir daha uğramıyor. Onlar için yazdım" dedi. Hakikaten bizim arkadaşlar da öyle yapıyorlardı. Sonra azimli olup da devam edenlerden para almadı.

Hamid'in en kıymetli eseri elbette talebeleri ve onların talebeleridir. Hamid'in yolunu devam ettiren bu hat erleri, tek tek sayamayacağımız kadar çoğaldılar. Bugün Türkiye dışında, bütün İslam Dünyasında, batıda, doğuda hat sanatına çalışanlar var ve Hamid'in yolunu devam ettirmektedirler.

"Akademik Sayfa"ımızın sınırlı sayfalarında teferruata girmeden mümkün merteye bazı isimleri saymakla iktifa etmemiz taibiidir.

Halim Özyazıcı (Merhum. Son devrin büyük hattatlarından. V. 1964)

Hasan Çelebi (Emekli

Hamid'in güzel bir celi sülüs istifi, Sebe suresi A.28

Selami Ali Camii imamı)

Hüseyin Kutlu (Emekli Sokulu Mehmet Paşa Camii imamı)

Hüseyin Öksüz (S. Ü. Öğretim Üyesi Konya)

Ziya Aydın (Merhum. İst.)

Yusuf Ergün (Merhum. Erzincan)

Hüsrev Subaşı (M. Ü. Öğr. Üyesi)

Refet Kavukcu

Savaş Çevik (İ. Ü. Öğr. Üyesi)

Talip Mert

Muhsin Demirel (Ank.)

Ahmet Fatih (Adana)

Muhammed Ha-

şim. Bağdadî

Yusuf Zünnun. Bağdat

Ali Ravî

Mennan ül Harbî. Halep

Musullu Cennet

Minoka. Japonya

Bugün Dünya'nın neresinde hat san'atı çalışılıyorsa Hattat Hamid bilinir ve örnek alınır. Hamid'in talebelerinin talebeleri de bu güzel san'atımızı yaşatıyor-

lar.

İslam Konferansı teşkilatının birimlerinden İRCİCA (İslam Sanat Tarih Kültür Araştırma Merkezi) nin 1986 dan beri her üç yılda bir düzenlediği Uluslararası Hat Yarışmaları'nda Dünya hattatları bütün hünelerini ortaya koymaktadırlar. Bu müsabakaların ilki "**I. Uluslararası Hattat Hamid Hat Yarışması**" adıyla düzenlenmiştir.

Reis ül Hattâtîn Ahmet Kamil Efendi son yıllarında "**Şu yazıya doyamadım ona hayıflanıyorum**" dermiş. Hamid de hiçbir zaman yazıya doyamadı. Doksan yıllık ömür hep yazı ile geçti. Hiçbir zaman kaleminden bırakmadı. San'atı için birçok sıkıntılara çilelere katlandı. Vefatından sonra (18 Mayıs 1982) hat san'atına olan ilgi bütün Dünya'da yayılmaya başladı. Yapılan müsabakalarda, sergilerde, bu san'atımızla ilgili her türlü faaliyetlerde talebeleri ön saflarda yer aldılar. O bugünleri Dünya gözüyle göremedi. Umarız ki ruhu bu güzelliklerden haberdardır. Bugün Dünyanın her kıtasında her vesileyle hemen hemen her gün kendisinden bahsedilmektedir. Allah rahmet eyleye.

İbnülemin Mahmud Kemal İnal, Son Hattatar adlı eserinde Hamid için "Güzelin medhe ihtiyacı yoktur. Güzelin meddahı güzelliğidir" demiştir.

Merhum Şair Ali Ulvi Kurucu'nun Hamid'e hitaben yazdığı şiirle bitirelim.

**“Hat sanatının dahisi
Hamid ül-Amidi Beyefendi
Üstadımıza”**

Ey hârikalar devrini ihyâ eden Üstâd,
Gönlüm seni takdir dolu hislerle eder yâd.
Bir asra yakın ömrü eserlerle geçirdin,
Hat sanatı iklimine Fatih gibi girdin.
Mabedleri âyet ve hadislerle donattın,
Mâzîleri şâhâne zaferlerle yaşattın.
Mutlak Yed-i Kudret seni te’yîd eden eldi,
Tarzında büyük imparatorluk dile geldi.
Heybetli Süleymaniye’nin haşmeti vardır,
Her harfi cihan-kıymet olan hatıralardır.
Tâ haşre kadar namını millet anacaktır,
Bayraklaşan isminde güneşler yanacaktır.
Mahşerde şefaât edecektir sana Kur’an,
Hak’tan dileyip lutfunu Peygamber-i Zîşân.
Hamid, seni affeyledi Allah diyecektir.
Râkım’lara Cenette refik eyleyecektir.
Ömrün şu kalan kısmını tâatle geçir de,
Ruh ikliminin feyzine er Hakkı zikirde.
Didârını gözyaşları dökmekle niyaz et,
Allah diyerek Hakka kavuşmak ne saadet!
Vuslat deminin nurlu tecellîsine gark ol,
Oradan geçer Üstad, o ulu dergâha çıkan yol.
(Hattat Hamid Ayaç Kitabı. 202)

GEDİZ ÜNİVERSİTESİ

PROF. DR. SAİM SAKAOĞLU

ADINA TOPLANTI DÜZENLEDİ

20 Temmuz 2008 tarihinde, İzmir'in Menemen ilçesinin Seyrek beldesinde kurulan Gediz Üniversitesi ilin yedinci üniversitesidir. Bir vakıf üniversitesi olan Gediz Üniversitesi dört fakültesi, bir yüksek okulu ve iki enstitüsü ile hizmet vermektedir. 2009-2010 Eğitim Öğretim Yılı'ndan itibaren öğrenci almaya başlamıştır. Rektör, Prof. Dr. Seyfullah Çevik'tir. Fakülte Dekanı, Türk Dili ve Edebiyatı profesörü Ömer Faruk Huyugüzel, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanı Prof. Rıza Filizok ve Türk Halk Edebiyatı öğretim üyesi ise Yrd. Doç. Dr. Zülfikar Bayraktar'dır.

Üniversite öğrencilerinin kurduğu *Kültür ve Edebiyat Kulübü*, **Türk Masal Araştırmalarında Yeni Yaklaşımlar/ Prof. Dr. Saim Sakaoglu'nun Doğumunun 75, İzmir'de Başladığı Yazı Hayatının 57. Yılı Onuruna** konulu bir panel düzenlemiştir. Üniversitenin Sinema Salonu'nda 09 Mayıs 2014'ta, 14.00 başlayan paneli, Yrd. Doç. Dr. Zülfikar Bayraktar yönetmiştir. Panele birer bildiri ile katılanların tamamı Prof. Sakaoglu'nun öğrencileridir. Toplantıya Rektör Prof. Çevik, öğretim üyeleri, öğrenciler ve basın mensupları katılmıştır. Bölüm Başkanı Prof. Huyugüzel'in konuşmasıyla başlayan panel aşağıdaki programa çerçevesinde yürütülmüştür

Prof. Dr. Esmâ Şimşek (Fırat Üniversitesi/Prof. Sakaoglu'nun lisanstan öğrencisi, Prof. Sakaoglu'nun ilk doktora öğrencisi Prof. Alptekin'in ilk doktora öğrencisi): *21. Yüzyılın Penceresinden Masallara Bakış*.

Yrd. Doç. Dr. Mehmet YARDIMCI (Dokuz Eylül Üniversitesi 'E'/Sakaoglu'nun Tokat Gaziosmanpaşa Lisesinden öğrencisi): *Türkiye'de Masal Araştırmalarına Genel Bir Bakış*.

Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN (Necmeddin Erbakan Üniversitesi / Prof. Sakaoglu'nun lisanstan öğrencisi, ilk doktora öğrencisi): *Hayvan Masalla-*

ından Ne Kadar Yararlanabiliyoruz?

Yrd. Doç. Dr. Atiye NAZLI (Prof. Sakaoglu'nun son doktora öğrencisi): *Prof. Dr. Saim Sakaoglu ve Masal Araştırmacılığı*.

Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU: *Masal Araştırmalarında Geldiğim Nokta*.

Toplantıdan sonra katılımcılara onurlukları (plaket) takdim edilmiş, hatıra fotoğrafı çekirilmiş ve Prof. Sakaoglu son kitabı olan *SÂİM-NÂME* adlı eserini bazı sevenlerine imzalayıp armağan etmiştir.

Toplantıya dinleyici olarak katılmak için Bosna Hersek'ten uçakla gelen iki genç araştırmacının varlığı, salondaki gençleri son derece duygulandırmıştır.

Prof. Sakaoglu için düzenlenen son toplantının tarihi, 12 Kasım 2009 idi. *Prof. Dr. Saim Sakaoglu'na 70. Yaş Armağanı*. O toplantıyı da, yine Konya dışında bir üniversite, Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi Edebiyat Kulübü, hocaları, Prof. Sakaoglu'nun öğrencisi Yrd. Doç. Dr. Cafer Gariper destekleriyle düzenlemiş ve yine eski öğrencilerinden oluşan bir "vefa grubu" hocalarını anlatmışlardı.

GEDİZ ÜNİVERSİTESİ
izmir

TÜRK MASAL ARAŞTIRMALARINDA YENİ YAKLAŞIMLAR

Kültür ve Edebiyat Kulübü Toplantısı Düzenlenen
"Prof. Dr. Saim Sakaoglu'nun Doğumunun 75,
İzmir'de Başladığı Yazı Hayatının 57. Yılı Onuruna"
konulu panele sizleri davet ediyoruz...

KATILIMCILAR:
Prof. Dr. Esmâ Şimşek, Yrd. Doç. Dr. Mehmet Yardımcı, Prof. Dr. Ali Berat Alptekin, Yrd. Doç. Dr. Cafer Gariper, Prof. Dr. Seyfullah Çevik, Prof. Dr. Rıza Filizok, Prof. Dr. Zülfikar Bayraktar

Tarih: 9 Mayıs 2014
Yer: Sinema Salonu
Saat: 14.00